

Zalányi Kinga

Íráskészség-fejlesztés a *Read Write Think* című honlap segítségével

Bevezetés

Napjainkban talán nincs is olyan tanterv, amelynek általános célkitűzései között ne szerepelne a hasznosítható tudás átadásának a programja. Hiába jelennek meg azonban a NAT-ban új elemek, területek, ha a konkrét tanítási-tanulási folyamatban nem érvényesülnek megfelelően. Tanterveink hosszú idő óta biztosítanak keretet a kommunikációs készségek fejlesztéséhez, de a diákok dolgozataiban mindez nem érzékelhető. Molnár Edit Katalin (2009) egyetemi hallgatók szemináriumai dolgozatának vizsgálatakor rámutatott arra, hogy a hallgatók 10%-a tekinthető „kompetens alkalmazónak”, vagyis ennyien rendelkeznek az írásbeli szövegalkotás működő stratégiáival. A felmérésben részt vevők 80%-a az „éppen tanulók” csoportjába tartozott. Erőfeszítéseik tükröződtek ugyan a szövegeiken, de a fogalmazási képességük nem érte el az elvárható szintet. A hallgatók 10%-a „felkészületlennek” bizonyult, nekik az írásbeli fogalmazás elemzési feladatához nincsenek eszközeik, írásaikban csak az asszociatív folyamatokra támaszkodnak.

Az anyanyelvi nevelés kompetenciaalapú, a szövegértést és a szövegalkotást fejlesztő megközelítése a használható, mozgósítható tudás elsajátítását tartja az oktatás-nevelés legfőbb feladatának. A nyelvi jelenségekre való érzékenység, a nyelvvel kapcsolatos tájékozódási képesség fejlesztése, a szövegalkotási technikák és stratégiák gyakorlása a tanulók sokoldalú aktivitása mellett valósítható meg. A diákok problémamegoldó gondolkodásának fejlesztése szükséges ahhoz, hogy önállóan eljuthassanak az ismeretekhez, az információkhoz. Ehhez nyújthat segítséget az amerikai *Read Write Think* című honlap, amely az anyanyelvi fejlesztéshez tartalmaz gyakorlati gyűjteményt.

A honlap egyes oldalairól már több tanulmányban olvashattunk. Az amerikai anyanyelvoktatás jellemző vonásait a Győri–Győrfi (2009) szerzőpáros cikke mutatta be. Az írás szerzői felhívták a figyelmet egy olyan honlapra, amelyen évfolyamonként és az elsajátítandó kompetenciák szerint is kereshet az érdeklődő tanár. Korábban ugyancsak megjelent egy rövid ismertetés a honlapról, de ez ennek csak az egyik oldalával, *Az osztályterem túl (Beyond the Classroom)* című részével foglalkozott, amely a nyári szünet tartalmasabb eltöltéséhez kíván segítséget nyújtani (Major 2008). Az oldal azóta is folyamatosan frissül, új oldalakkal,

feladatokkal, oktatási segédanyagokkal bővül, ezért érdemes időről időre újra rákeresni az anyanyelvi készségeket fejlesztő tartalmakra.

Anyanyelv-oktatási honlap: www.readwritethink.org

Az amerikai internetes oldal a Nemzetközi Olvasási Társaság (International Reading Association, IRA), az amerikai Angoltanárok Nemzeti Egyesülete (National Council of Teachers of English, NCTE) és a Verizon Alapítvány (Verizon Thinkfinity) együttműködésével jött létre. A honlap célja az, hogy változatos gyakorlatokhoz biztosítson hozzáférést a pedagógusoknak, a szülőknek és a diákoknak az anyanyelvi nevelés területén azáltal, hogy ingyenesen letölthető anyagokat kínál. Az oldalon óravázlatok, feladatok, foglalkozások, interaktív segédeszközök, stratégiai útmutatók és különféle nyomtatható vagy interaktív táblán kivetíthető segédanyagok gazdag tárháza áll a rendelkezésünkre. Szakértői csoport hozza létre a megjelenő tartalmakat, amelyeket független szakértők vizsgálnak felül és hagynak jóvá.

A honlapon megtalálható feladatok, óravázlatok a központi standardokhoz igazodnak. Ezek olyan kötelezően elsajátítandó készségeket fogalmazznak meg, amelyek elősegítik többek között a tanulók hatékony kommunikációját, a különféle műfajoknak megfelelő és a kommunikációs helyzetekhez illő nyelvhasználatot, a problémafelvetést, az információgyűjtést, az önálló kutatást, a tudás megszerzését és alkalmazását. A tandok a központilag és az államilag előírt kompetenciák listájaként meghatározzák az oktatás tartalmát. Minden megtartott órának ezekhez kell igazodnia. A honlapon megjelenő tartalmak esetében minden alkalommal feltüntetik, hogy az adott lecke milyen kompetenciákat fejleszt, és milyen standardokhoz köthető. Az internetes felület alkotóinak az a szándéka, hogy minden diáknak biztosítsák az anyanyelvi tájékozódást, akik így a nyelv gyakorlott használatában szereznek jártasságot. Megfogalmazott nézetük szerint az innováció és a kreativitás elengedhetetlen a tanítás-tanulás folyamatában.

A honlapon kereshetünk kulcsszó alapján, a fejlesztendő kompetenciák szerint, de szűkíthetjük a keresést a megadott korcsoport, a segédeszköz típusa, a tanulási célkitűzések vagy a megtanítandó témának megfelelően. Az oldalon az oktatás-nevelés tizenhárom szintjét különböztetik meg, K betű jelöli az óvodások részére szánt iskola-előkészítő feladatokat, majd 1–12-ig találhatjuk meg az egyes iskolai évfolyamokon felhasználható gyakorlatokat. Az 1. táblázat bemutatja a szűkítési feltételeket, a honlapon megtalálható kategóriák rendszerét.

1. táblázat
A honlap kategóriáinak szűkítési lehetőségei

Erőforrás típusa (Resource Type)	Osztálytermi erőforrások (Classroom Resources)	Óravázlatok (Lesson Plans) Tanulói interakciók (Student Interactives) Telefonos alkalmazások (Mobile Apps) Naptárhoz köthető tevékenységek (Calendar Activities) Nyomtatható segédanyagok (Printouts)
	Tanári útmutatók (Professional Development)	Stratégiai útmutatás (Strategy Guides) Szakirodalom (Professional Library) Rendezvények és események (Meetings & Events) Internetes tanári segédanyagok (Online Professional Development)
	Szülői és iskolán kívüli segédanyagok (Parent & Afterschool Resources)	Feladatok és projektmunkák (Activities & Projects) Játékok és eszközök (Games & Tools) Ötletek és azok megvalósítása (Tips & How-To's) Nyomtatható segédanyagok (Printouts) Podcast-sorozatok (Podcast Series) Podcast-fejezetek (Podcast Episodes)

Oktatási célkitűzések (Learning objectives)	
Együttműködés (<i>Collaboration</i>)	Szóbeli kommunikáció (<i>Oral Communication</i>)
Megértés (<i>Comprehension</i>)	Fonológiai tudatosság (<i>Phonological Awareness</i>)
Kritikai gondolkodás (<i>Critical Thinking</i>)	Betűtudatosság (<i>Print Awareness</i>)
Digitális műveltség (<i>Digital Literacy</i>)	Folyamatos olvasás (<i>Reading Fluency</i>)
Nyelvtan (<i>Grammar</i>)	Szövegtípusok (<i>Reading Genres</i>)
Vizsgálat/kutatás (<i>Inquiry/Research</i>)	Helyesírás (<i>Spelling</i>)
Hallás utáni szövegértés (<i>Listening</i>)	Szöveg/történet felépítése (<i>Text Structure/Story Structure</i>)
Irodalmi elemzés (<i>Literary Analysis</i>)	Szókincs (<i>Vocabulary</i>)
Médiaműveltség (<i>Media Literacy</i>)	Írásbeli műfajok (<i>Writing Genres</i>)
Metakogníció (<i>Metacognition</i>)	Az írás folyamata (<i>Writing Process</i>)
Multikulturális tudatosság (<i>Multicultural Awareness</i>)	
Sokoldalú műveltség (<i>Multimodal Literacy</i>)	
Témák (Theme)	
Művészetek (<i>Arts</i>)	Prózaírodalom (<i>Nonfiction</i>)
Karrier (<i>Careers</i>)	Költészet (<i>Poetry</i>)
Közösség (<i>Community</i>)	Tudomány (<i>Science</i>)
Dráma (<i>Drama</i>)	Évszakok/ünnepek (<i>Seasons/Holidays</i>)
Angol nyelvet tanulók (<i>English-Language Learners</i>)	Társadalmi tevékenységek (<i>Social Action</i>)
Család (<i>Family</i>)	Társadalomtudomány/történelem (<i>Social Studies/History</i>)
Szórakoztató irodalom (<i>Fiction</i>)	Sportok (<i>Sports</i>)
Matematika (<i>Mathematics</i>)	Természettudomány (<i>STEM</i>)

Az oldalon elérhető bőséges segédanyag az anyanyelvi nevelés minden területéhez kínál ötleteket, feldolgozási javaslatokat. Érdemes tehát a keresési feltételeket a kívánt szempontoknak megfelelően szűkíteni. Ha az íráskészség fejlesztéséhez vagy a fogalmazás tanításához keresünk ötleteket az érettségi előtt álló diákoknak, többféle feladattípus, számtalan óravázlat, stratégiai útmutató és egyéb, a tanári munkát technikailag segítő választási lehetőség jelenik meg. A legtöbb feladat a mindennapi szövegtípusok körébe tartozik. Ezek a gyakorlatok jól használhatóak a magyar anyanyelvi nevelésben is az érettségire való felkészítés során, hiszen a gyakorlati írásbeliség témaköre 2005 óta szerepel az emelt szintű érettségi feladatai között. Az elmúlt években az e témakörhöz kapcsolódó szövegtípusok között a leggyakrabban előforduló feladat a levél volt (körlevél, hivatalos levél, olvasói levél), de megtalálhatóak hozzászólások, újságcikkek, felszólalások, vitaindítók is (Fercsik 2013: 66–67). Ezeknél a szövegeknél véleménynyilvánításra, a konkrét kommunikációs szándéknak megfelelő formálisabb nyelvi és szerkesztési megoldások, stíluselemek kiválasztására van szükség, amelyekhez sokféle, igen változatos gyakorlati segítséget kínál a *Read Write Think* internetes oldal.

Az irányított gyakorlatok során a diákok szabad témaválasztása és az önálló kutatáson alapuló munka hangsúlyosan jelenik meg. Írás közben a tanulók egymással is folyamatos interakciót folytatnak, reflektálnak egymás szövegeire. A szöveg végső kidolgozása, a fogalmazás komplex anyanyelvi képességként jelenik meg, ennek megfelelően a diákok gondosan végiggondolt műveletekkel jutnak el a végleges írásműhöz. A következőkben két konkrét keresési eredményt mutatok be az íráskészség fejlesztésének a témakörében.

Az első esetben a szűkítési feltételek a következők: 12. évfolyam számára, tanári útmutató (*Professional Development*), azon belül stratégiai útmutató (*Strategy Guides*), amelynek célja az írás folyamatának (*Writing Process*) gyakorlása a társadalmi tevékenységek témakörében (*Social Action*). A keresési feltételek alapján a *RAFT* elnevezésű írástechnikai gyakorlat ismertetésére kerül sor (*Using the RAFT Writing Strategy*) (1). A módszert a honlap az 5–12. évfolyamig ajánlja, bemutatja a *RAFT*-technikát, majd praktikus ötleteket kínál az alkalmazáshoz. A *RAFT* mozaikszóként a következőket jelenti:

- Az író szerepei (*Role of the Writer*) – Ki vagy te íróként? Színész? Elnök?
- Hallgatóság/címzett (*Audience*) – Kiknek írsz? Egy szenátornak? Egy cégnek?

- Formátum (*Format*) – Milyen formát választasz? Naplóbejegyzést? Újságot? Szerelmes levelet?
- Téma (*Topic*) – Miről írsz?

A feladattípus lehetőséget ad a diákoknak arra, hogy különféle írói szerepeket próbáljanak ki, segít megérteni, hogy a címzett figyelembevételével kell a nyelvi és a szerkesztési módok közül választaniuk, és a szövegforma által meghatározott kereteket kell használniuk. Ez a feladattípus az íráskészség fejlesztéséhez ajánlható, amelynek során a diákok egyszerre több szempont figyelembevételével a különféle szövegtípusok szerkesztési szabályaival is megismerkednek. Az elkészült írások hangos felolvasását és egymás szövegének értékelését is hangsúlyozza a gyakorlat. A 2. táblázat néhány példát mutat a különböző szerepek, a közönség, a formátum és a tartalom listájára. A stratégiai útmutatóban témakörök szerint csoportosítva tizenkilenc A/4-es oldalnyi javaslat érhető el (2).

2. táblázat
A RAFT-stratégia a gyakorlatban

Író (R)	II. János Pál	bronzérmes olimpikon	utazási iroda	iskola technikus	én
Címzett (A)	a világ	aranyérmes olimpikon	külföldi turisták	tanárok, diákok	Vincent van Gogh
Forma (F)	pápai dekrétum	üdvözlőkártya	brosúra	weboldal	levél
Téma (T)	Kegyelmet Galileónak	Gratuláció a győzelemhez	Amerikát láni	Tartós biztonság az interneten	3 kérdés Önnek

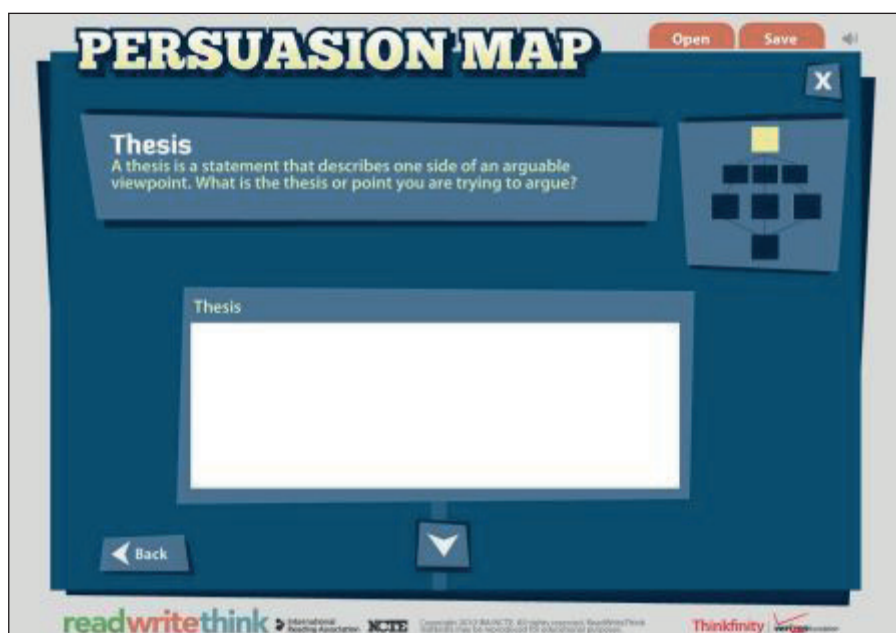
A második keresés feltételei a következők voltak: 12. évfolyam számára, normál óraterv (*Standard Lessons*), az írás folyamatának (*Writing Process*) gyakorlása a közösség (*Community*) témakörében. A keresés eredményeképpen öt különböző óravázlatot kapunk. Ezek közül a továbbiakban a *Kommunikáció helyi ügyekben* címűt mutatom be, amely a közönség „feltárása” mellett az érvelő, meggyőző levél műfaját gyakoroltatja a diákokkal (*Communicating on Local Issue: Exploring Audience in Persuasive Letter Writing*) (3). A tematikus terv öt tanítási órára bontja fel az anyagot. Az egyes órák menetének részletes kidolgozása is megtalálható ezen az oldalon, amely a tananyag előkészítéséhez további olvasmányokat ajánl. A közönség, valamint az aktuális helyi ügyek feltérképezéséhez a diákoknak tájékozódniuk kell a különféle weboldalakon, a helyi televíziónál, újságoknál, valamint a helyi önkormányzat internetes felületén.

A levél megírását interaktív programok segítik, az oldal két ilyen lehetőséget kínál (1–2. ábra). Az interaktív levélkészítő program (*Letter Generator*) a kezdőlapra egy példalevelet is bemutat, megjelölve rajta a levél főbb részeit (4). Ezt követően választhatunk, hogy baráti vagy hivatalos levelet szeretnénk-e írni. A levélírás során a program lépésről lépésre segít kitölteni a fejléct a feladó és a címzett adataival, a megszólítást, a törzsszöveget, majd segítséget nyújt az elköszönésnél is. Ugyanezen az oldalon egy kattintással a boríték címezéséhez is találunk útmutatást. A levél írása során bármikor visszaléphetünk a korábbi szintekre, és javíthatunk vagy módosíthatunk. A levél megírását követően lehetőségünk van az azonnali nyomtatásra vagy a levél mentésére, elküldésére.

1. ábra
Levélkészítő program (Letter Generator)

A meggyőzéstérkép (Persuasion Map) (5) használatakor a célunk megfogalmazásával vagy a tételünk megadásával kezdünk, majd azokat a főbb okokat kell kifejtenünk, amelyekkel meg kívánjuk győzni a közönséget arról, hogy a célunk helyénvaló, a tételünk igaz. Ezt követően mindhárom okot alá kell támasztanunk olyan tényekkel vagy példákkal, amelyek igazolják a kiinduló tételünket. Az utolsó lépés az összegzés, amelyben összefoglaljuk érvelésünk legfontosabb elemeit, kifejezve még egyszer, mit várunk a közönségtől. Az eredmény egy kinyomtatható érvtérkép lesz. Ez a feladat az órán az előkészítés fázisában jelenik meg azzal a szándékkal, hogy a diákok még a levél megírása előtt rendszerezék a gondolataikat, gyakorolják az érvelés menetét, és gondolják végig, mi lesz a levelük célja, mit kívánnak vele elérni.

2. ábra
Meggyőzéstérkép/érvtérkép (Persuasion Map)

A tematikus terv útmutatójában a feladat összeállítója arra is felhívja a figyelmet, hogy e munka elvégzése közben a diákok megismerkednek a folyamat alapú írás tevékenységével. Az első fázisban – a tervezés során – a diákok összegyűjtik a rendelkezésükre álló anyagokat, és nagy hangsúlyt fektetve a címzettekre megtervezik, hogy milyen témában és kinek fognak írni (ezt a munkafázist több segédeszköz is támogatja). A második fázisban – az érvértékp segítségével – a gondolatok rendszerezése történik. A következő lépésben a diákok megírják a levelüket, amelyet később a levélkészítő program segítségével megszerkesztenek, és formába öntenek. Az utolsó lépés a megosztás és az értékelés, ezek a köztes szinteken is megtörténnek. A diákok folyamatos interakcióban állnak egymással, reagálnak egymás munkájára. Az óravázlat összegyűjti a témához kapcsolódó nyomtatható vagy kivetíthető segédanyagokat is, ilyen például az oldalon elérhető értékelési táblázat. Ennek segítségével a tanulók a kiemelt szempontoknak megfelelően értékelik egymás munkáját, és így észrevétlenül is pontosítják a jó írásmű kritériumait.

A kiadványkészítő program (*Printing Press*) 2013-as frissítés a honlapon (6). Ehhez a legújabb interaktív programhoz (3. ábra) máris számos óravázlat, felhasználási javaslat kapcsolódik. Választhatunk, hogy újságot, brosúrát, röplapot, plakátot vagy prospektust készítünk. A munkát minden esetben utasítások, magyarázatok segítik. Választhatunk a meglévő sablonok közül, fotókat tölthetünk fel, szövegeket írhatunk az üres szövegmezőbe. Lehetőségünk van a megkezdett munka mentésére és így a későbbi folytatására is. A munka során bármikor visszatérhetünk, korrigálhatunk a megelőző szinteken.

3. ábra
Kiadványkészítő program (*Printing Press*)

Összegzés

Amikor kompetenciaközpontú oktatásról, projektmódszerről vagy a kommunikatív anyanyelvi nevelésről beszélünk, az amerikai gyökerek megkerülhetetlenek (Györi–Györfi 2009). Az internet és az órán az interaktív tábla segítségével egy gombnyomással elérhetővé válnak jól kidolgozott, könnyen felhasználható programok. Tanárként érdemes ezekből is válogatnunk, mert a komplex, inspiráló tanulási környezetben a tanulók könnyebben építik fel a tudásukat. Az ilyen oldalak segítséget nyújtanak ahhoz, hogy az órai és az otthoni munkát is színesítsük, korszerű tartalmakkal vonzóbbá tegyük, felhasználjuk a legújabb technikai eszközöket. Az alsóbb évfolyamoktól kezdve cél a fogalmazási képesség folyamatos fejlesztése. A szövegalkotási

technikák, stratégiák gyakoroltatása, a kritikai gondolkodás kialakítása vezethet el a nyelvi kifejezőképesség fejlődéséhez.

Irodalom

- Fercsik Erzsébet 2013. A Gyakorlati írásbeliség című érettségi témakör szövegtípusai. *Magyar Napló* XXV. évf. január. 66–69.
- Győri János–Győrfi Katalin 2009. Anyanyelvtanítás és anyanyelv-pedagógia az Amerikai Egyesült Államokban. *Anyanyelv-pedagógia* 2. <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=169> (2013. január 6.)
- Major Éva 2008. Tanulás az osztálytermen túl. A ReadWriteThink.org című honlap ismertetése. *Anyanyelv-pedagógia* 3–4. <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=122> (2013. január 6.)
- Molnár Edit Katalin 2009. Az írásbeli szövegalkotás funkciója és hatékonysága magyar egyetemista diákok dolgozatainak szövegeiben. *Anyanyelv-pedagógia* 1. <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=138> (2013. január 8.)

- (1) <http://www.readwritethink.org/professional-development/strategy-guides/using-raft-writing-strategy-30625.html?main-tab=1#main-tabs> (2013. január 10.)
- (2) <http://www.fisherandfrey.com/blog/wp-content/uploads/2008/11/picture-book-rafts-all.doc> (2013. január 10.)
- (3) <http://www.readwritethink.org/classroom-resources/lesson-plans/communicating-local-issues-exploring-945.html> (2013. január 10.)
- (4) http://www.readwritethink.org/files/resources/interactives/letter_generator/ (2013. január 10.)
- (5) http://www.readwritethink.org/files/resources/interactives/persuasion_map/ (2013. január 10.)
- (6) <http://www.readwritethink.org/classroom-resources/student-interactives/printing-press-30036.html> (2013. január 13.)

Zalányi, Kinga: Developing writing skills with the website Read Write Think

Az írás szerzőjéről

Zalányi Kinga
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Magyarország
z-kinga[kukac]freemail.hu